

Komentaras

2015 12 18

Kalėdomonika: išlaidos Kalėdoms auga lėčiau nei darbo užmokestis

Šventinis laikotarpis – pirmiausia, tai džiaugsmo, pakilios nuotaikos metas, kuriuo dalinamės su artimaisiais ir draugais. Tačiau tai ir laikas, kai plačiau atveriamė savo pinigines. Vien Kūčių ir Kalėdų šeimos stalui, skaičiuojant tradicinius šventinius patiekalus ir gėrimus, vidutiniškai Lietuvoje išleidžiame apie 75 eurus.¹ Per šešerius metus Kalėdinis stalas pabrango daugiau nei dešimtadaliu, tai yra šventinių patiekalų krepšelio kaina kilo šiek tiek sparčiau nei ūgtelėjo infliacija. Labiausiai „Kalėdų infliaciją“ pajuto vilniečiai, kurie ir taip išleidžia šventėms trečdaliu daugiau nei Šiaulių ar Panevėžio gyventojai – jiems Kalėdų stalas brango net penktadaliu. Geroji žinia – **darbo užmokestis per šį laikotarpį didėjo dvigubai sparčiau, tad šventėms išleidžiame santykinai mažiau.**

Kodėl Kalėdos brangsta? Apklausų duomenimis, vis didesne vertybe tampa laikas, tad šventėms vis dažniau renkamės jau paruoštus patiekalus, o tai yra brangiau, nei gamintis patiems. Kita vertus, laiką, kurį sugaištame šventiniams patiekalams paruošti, galima praleisti prasmingiau. Kalbant apie kainų dinamiką šventiniu laikotarpiu, priešingai negu įprasta manyti, kainos prieš Kalėdas yra labiau palankios pirkėjui, o ne pardavėjui. Esant aršiai konkurencijai ir dideliame asortimentui, vartotojai elgiasi racionaliai ir pakeičia brangesnes prekes pigesnėmis ir ieško specialių pasiūlymų. Prieššventiniu laikotarpiu paprastai reikšmingai atpinga žaislai ir žaidimai, būtinė technika. O į viršų stiebiasi lėktuvų bilietų, drabužių ir avalynės kainos. Tiesa, tarptautiniai tyrimai rodo, kad dažnai prieš Kalėdines akcijas prekės pabrangsta – kad vėliau atpigėtų.

Šventinis laikotarpis – svarbiausias metų maratono etapas mažmeninei prekybai. Parduotuvių apyvarta prieššventiniu laikotarpiu, palyginti su metų vidurkiu išauga mažiausiai penktadaliu, o žaidimų ir žaislų parduotuvės parduoda 3,5 karto daugiau. Nemažai Kalėdos prisideda ir prie būtinės technikos ir kompiuteriais prekiaujančių parduotuvių sėkmės – šių prekybos taškų apyvarta gruodį išauga atitinkamai 75 proc. ir 50 proc. Panašiai ūgteli ir konditerijos gaminių apyvarta.

Dovanos – kuo pigesnės, tuo geriau? Dovanoms ir dekoracijoms šiemet Lietuvoje gyventojai, įvairių apklausų duomenimis, planuoja skirti vidutiniškai 67 eurus. Deja, tyrimai rodo, kad dovanos dažnai yra „neefektyvios“: dovanojama ne tai, ko reikia, gavėjas vertina gautas dovanas 1/5 pigiau, nei jų tikroji vertė, o ir dovanų gražinimas mūsų kultūroje yra neįprastas reiškinys. Ekonomistų akimis, racionalios ir efektyviausios dovanos – pinigai, tuomet praradimai mažiausi. Tačiau tokia dovana nedera prie Kalėdų dvasios. Antras ekonomiškai geriausias pasirinkimas – dovanų čekiai. Tačiau vėl gi, apie dešimtadalis dovanų čekių lieka nepanaudoti arba jie yra perparduodami antrinėje rinkoje bent dešimtadaliu pigiau. Saugiausias būdas išsaugoti Kalėdų dvasią – šventinės nuotaikos, įspūdžių dovanojimas arba nedidelės pačių gamintos dovanėlės, kepti sausainiai, rankų darbo atvirukai ir pan. – tuomet ir ekonominiai praradimai mažiausi ir kurstoma Kalėdinė šiluma.

Vaizdo įrašas: <https://youtu.be/5RkVK22ttZ0>

Jekaterina Rojaka
Vyr. ekonomistė Baltijos šalims
Ekonominių tyrimų departamentas | DNB Rinkų tarnyba
Tel. +37061273515

¹ Kūčių ir Kalėdų stalo kainą apskaičiavome, remiantis statistikos departamento pateiktomis vidutinėmis pagrindinių maisto produktų kainomis. Kūčių stalui: kūčiukai, karštas žuvis patiekalas, duona, silkė, daržovės ir vaisiai, griekiai, spanguolių kisielius. Kalėdiniam stalui – aguonų/vaisių pyragas, kepta višta/antis, bulvių garinys, vaisiai ir daržovės, gėrimai, arbata ir kava.